

DRUŠTVENIK

LETO 1933 — ŠTEVILKA 12

Na misijonsko pot!

V zadnji številki smo posebno močno poudarili, da bo take majhne narode, kakor smo mi Slovenci, rešila le visoka kultura najširših ljudskih plasti. Najvažnejša vira in najuspešnejši sredstvi za pridobitev te kulture sta dobra ljudska prosvetna organizacija in pa dober tisk.

Glede tiska samega smo povedali tudi že zadnjič marsikaj. Ne kaže, da bi to vnovič ponavljali, pač pa moramo opozoriti še na nekaj novih dejstev in okoliščin. Tisk namreč ni samo prevažen, morda celo sploh najvažnejši vir vse ljudske izobrazbe, temveč tudi najmočnejše orožje, ki ga ima danes kak narod, stan, ali sploh skupina. Najlepše je izrazil to resnico sam sedanji sv. oče, Pij XI., rekoč: »Zastonj zidate šole, zastonj greste v misijone, vsa vaša dobra dela bodo zrušena, če ne boste ob enem vihteli orožja — katoliškega tiska.« Ali potrebujemo še jasnejših besed?

Toda ravno mi katoličani tega nečemo in nečemo razumeti. V nas je neka nerazumljiva in neodpustljiva zaspanost in brezbržnost. Sto in stokrat je bilo že to povedano, vsak v srcu tem besedam tudi pritrjuje, toda ostane — brezbržen še naprej, čeprav je veliki nemški škof in apostol delavstva, E. Ketteler, pred več kot stoletjem dejal: »Komur ni mar vprašanje časopisja, ne zasluži imena dobrega katoličana.«

Pri nas imamo zmisel za vse mogoče in nemogoče, potrebno in nepotrebno, koristno in škodljivo, dobro in slabo. Tudi žrtvujejo naši ljudje radi za marsikaj, le za to, kar je danes najvažnejše, to je za tisk, se jim zdi tudi par kovačev preveč. In vendar ni dolgo, kar je sam

kardinal Pizzardo dejal: »Bogat Španec je prinesel v Rim dragocen kelih, vreden milijon lir. Koliko več bi storil ta mož za cerkev, ko bi ta dar poklonil — katoliškemu časopisju.« Ali potrebujemo res še jasnejših besed, kot so te?

Mi preživljamo tako težke in tako resne čase, da moramo pri nas to brezbržnost za vsako ceno, pa res prav za vsako ceno ubiti. Tako res ne more in ne sme več naprej, če se nečemo — obsoditi sami na smrt. Vsak, ki tega noče razumeti, je danes škodljivec našega naroda in našega katoliškega gibanja, pa naj se drugače še toliko usti.

Ne smemo pa seveda prezreti, da iz vira pri veličnem delu ta brezbržnost res predvsem iz nevednosti. Tedaj je pa brezpogojna naša naredna in verska dolžnost, da te poučimo in jim stvar razložimo. Tudi v tem pogledu smo mi izredno zanikarni. Vsi namreč vemo in priznavamo, da je to res, toda vsi vedno čakamo, da bo to storil nekdo drugi, samo mi ne. Toda kdo? Naš sosed? Zakaj pa ravno ta? Zakaj ne mi? Ne, ne, tu je poklican in dolžan pr. v vsak, naš sosed, naš prijatelj in tudi mi sami. Zopet nam je to najlepše in najjasnejše povedal sam papež Pij XI., rekoč: »Razširjanje katoliškega tiska je najboljšo apostolsko delo, ki ga moremo vršiti.«

Kakor je dolžnost duhovnikov, da s cerkvene prižnice priporočajo dober tisk in odvrtaajo vernike od slabega, tako je tudi dolžnost vseh naših organizacij brez izjeme, od Marijinih družb preko Katoliških akcij do konferenc, da posvete temu vprašanju vso pozornost ter grede smotreno in organizirano na delo. Pa ne samo teh, vsak, ki ni že popolnoma oto-

pel za vse na svetu, prav vsak mora svojega soseda in prijatelja, svojega sodnika in znanca pridobiti za to, da si bo naročil in tudi bral naš dober slovenski in katoliški tisk. Znameniti nemški učenjak, jezuitski pater Muckermann, je nedavno dejal: »V tistem trenutku, ko se bodo vsi katoličani izrekli za katoliške liste in časopise, bomo doživeli jasen čudež...«

Kako? Nič lažjega! Odbor ene ali druge naše organizacije ali družbe sestavi pregled vseh naročnikov vseh listov v domači župniji, nato pa še pregled vseh onih, ki bi se lahko naročili, pa se še niso. Sedaj si pa delo razdelimo, zavihajmo rokave in obdelujmo brezbrizne zaspance toliko časa, da jih pridobimo. Sedanji zimski čas je za tako delo najpripravnější. Sedaj imamo dovolj časa in sedaj začenjajo vsa tiskovna podjetja z novimi letniki. Do svečnice mora biti to delo na ta način opravljeno in če bomo zastavili tako po vseh župnijah, je uspeh lahko velikanski.

Končno še zadnje vprašanje: »Za kaj naj se posebno zavzamemo?« — Kar odkrito povejmo, saj o tem tarnajo že mnogi, da imamo pri nas listov že kar preveč in da so mnogi naravnost — nepotrebni, da, celo škodljivi, ker le slabé druge, potrebnejše. Nemogoče je namreč, da bi se človek naročil na vse, kar nam priporočajo od desne in od leve. Za to danes prav res nimamo denarja, ne časa, da bi vse to prebirali in tudi ne — potrebe. Če hočemo točno in na kratko povedati, kaj moramo, kaj je naša dolžnost in kaj tudi lahko, bi dejali, da mora biti danes vsaka hiša naročena na troje, in sicer:

1. na en nabožni list,
2. na en katoliški politični list,
3. na knjige »Družbe sv. Mohorja«.

Pri delu, ki ga moramo v prihodnjih dnevih posvetiti našemu tisku, imejmo pred očmi gornji cilj, pa bo najbolje. Ta je dosegljiv lahko in če ga tudi uresničimo, bomo naredili že ogromen korak naprej.

Nabožen list! Ta je za duhovno vzgojo in življenje naših družin vsekakor ne-

obhodno potreben. Katerega, to je seveda odvisno od osebnega okusa in nagljenja vsakega posameznika, toda predvsem bi seveda priporočali »Bogoljuba«, ki se je našemu ljudstvu že tako priljubila in ki je nedvomno tako po vsebini, kakor tudi po obliki najlepši in najboljši.

Katoliški političen list! Brez tega danes pač ne more nobena hiša več izhajati, kajti v njem ne dobimo le običajnih novic, temveč tudi razna gospodarska, davčna in druga, taka navodila in opozorila, brez katerih danes, ko se vse te stvari od meseca do meseca izpreminjajo, kratkomalo **robem gospodar več bitin** more. Razen tega nam dandanes prinašajo politični listi tudi toliko drugega gradiva in berila, poučnega in zabavnega, da je političen list človeku tudi bogat vir **izobrazbe**. Toda kateri list naj si naročim? Odgovor na to vprašanje je pa pač najlažji, kajti izbira je — hvala Bogu — majhna. Slovenci imamo en sam katoliški dnevnik, to je »Slovenec« in kdor le kako zmore, naj si naroči seveda tega. V tiste hiše pa, ki »Slovenca« res ne zmorejo, tja pa brezpogojno in za vsako ceno prinašaj nas v ljubljanski škofiji »Domoljuba«, v mariborski pa »Slov. Gospodarja«. Ta dva lista sta tako izvrstno urejevana in njih cena tako nizka, da je pač ne sme biti v novem letu na Slovenskem več hiše, ki bi niti enega — med teh dveh ne imela.

In končno naša Mohorjeva družba. O tej smo pisali v zadnjih številkah našega lista že toliko, da bi bila skoraj vsaka nadaljnja beseda odveč in da mirno lahko še zapišemo: sramota je za vsako slovensko hišo, ki ni med mohorjani. To je namreč tako žalostno izpričevalo za njenega gospodarja, za njegovo popolno brezbriznost in topost, da si žalostnejšega res ne moremo misliti. Komur se zdita celo dva kovača preveč za šest tako lepih, potrebnih in koristnih knjig, temu pač ni pomagati in tak je trot na našem narodnem telesu. Res je pa, da se mnogi, premnogi ne naroče na družbo le iz komodnosti, ker jih nih-

če ne pririne do tega in za to gre, tudi te je treba pridobiti za vsako ceno.

Delo za naš tisk v zgoraj opisani smeri mora biti prva, če ne edina skrb vsakega zavednega slovenskega katoli-

čana v prihodnjih par tednih. Pri tem naj nam bodo v izpodbudo besede sv. Petra Kanizija, ki je dejal: »Služba, posvečena tisku, ni manj važna kot izpreobrnitev divjih narodov.«

DROBIŽ

Iz naših organizacij

Obnovljena društva. Po znanem razpustu vseh v ljubljanski in mariborski »Prosvetni zvezi« včlanjenih prosvetnih društev z dne 17. februarja 1923 se je velika večina teh pritožila proti razpustu. Banska uprava je nekaj teh pritožb že zavrnila in razpust potrdila (v našem listu smo ta navedli že po imenu), nekaj pritožb še ni rešenih, nekaterim je pa ugodila in dovolila njih zopetno delovanje. Teh je, kolikor nam je znano, doslej 41, in sicer:

1. Prosv. društvo Kresnice.
2. Kat. prosv. društvo Ihan.
3. Kat. izobr. in podporno društvo Domžale.
4. Prosvetno društvo Tunjice.
5. Prosvetno društvo Stranje.
6. Kat. prosvetno društvo Spitalič.
7. Kat. prosvetno društvo Moznik.
8. Kat. prosv. društvo Šmartno v Tuhinju.
9. Gledališko in pevsko društvo Predvor.
10. Prosveta Dev. Marija v Polju.
11. Prosvetno društvo Rudnik.
12. Slov. kat. izobr. društvo Stična.
13. Kat. bralno društvo Gorje pri Bledu.
14. Kat. prosv. društvo Bled.
15. Kat. prosv. društvo Ribno.
16. Kat. prosv. društvo Ig.
17. Kat. prosv. društvo Žalna.
18. Prosv. in podporno društvo Višnja gora.
19. Kat. prosv. društvo Mokronog.
20. Kat. prosv. društvo Begunje p. Lescah.
21. Slov. kat. izobr. društvo Nova Štifta pri Sodražici.
22. Kat. prosv. društvo Dolenja vas pri Ribnici.
23. Kat. slov. prosvetno društvo št. IIj pri Velenju.
24. Kat. prosvetno društvo Sela.
25. Slov. kat. izobr. društvo Razbor.
26. Slov. kat. prosv. društvo Razbor.
27. Slov. kat. prosv. društvo Škale.
28. Izobraževalno društvo Bela voda.
29. Prosvetno društvo Šmartno pod Šmarno goro.
30. Kat. prosv. društvo Kopanj.
31. Kat. prosv. društvo Hrušica pri Jesenicah.
32. Kat. prosv. društvo Boh. Bistrica.

33. Kat. prosv. društvo Žabnica pri Škofji Loki.
34. Kat. prosv. društvo Reteče pri Škofji Loki.
35. Kat. prosv. društvo Trebelno.
36. Kat. prosv. društvo Dražgoše.
37. Kat. prosv. društvo Preska.
38. Kat. prosv. društvo Rakitna.
39. Kat. prosv. društvo Dobrova pri Ljubljani.
40. Kat. prosv. društvo Sv. Jurij pri Grosupljem.
41. Kat. prosv. društvo Sostro.

Naša knjižnica

Le vezana knjiga se trajno ohrani. Ne rečemo, da dajte vezati vsako drobno knjižico, toda vsaj večja dela, zlasti tista, ki izhajajo več let v snopičih, pa moramo dati brezpogojno vezati. Če se namreč izgubi ali kako drugače uniči en sam zvezek, je uničeno vse delo in nato zavržejo po navadi še ostale snopiče. Naša Mohorjeva družba je izdala že prekrasna velika dela, ki bi bila trajno v ponos našim hišam, ko bi jih bili shranjevali in dali nato vezati. Spomnimo se na pr. le Erjavčevih »Domačih in tujih živali v podobah«, Staretove »Občne zgodovine«, »Zgodb sv. pisma«, »Slovenskega pravnikarja« itd. S kakim pridom in kako rad bi jih prebiral še današnji rod, a kje jih je še videti. Skoraj nikjer! Tudi sedaj izhajata dve taki dragoceni deli, to je »Zgodovina slov. naroda« in pa »Življenje svetnikov«. Sedanji rod kakih novih izdaj teh velikih del ne bo več doživel, najbrž tudi prihodnji ne, zato bi bil naravnost smrtni greh, če ne pazimo skrbno nanje. Kakor hitro je pa tako delo zaključeno, ga moramo pa dati na vsak način vezati, ker le tako se nam trajno ohrani.

Nove knjige. Dovolj branja, lepega branja bomo imeli letošnjo zimo, čeprav je nastopila letos že izredno zgodaj. Na nekatere smo opozorili že v zadnjih številkah, danes jih moramo omeniti zopet par.

Predvsem nas je presenetila zopet naša »Jugoslovska knjigarna« z izredno lepim darom, to je »Slovenska sodobna lirika«. V zadnjih letih je izšlo pri nas toliko pesniških zbirk, da jih preprost človek niti prebrati ne utegne, kaj šele, da bi jih kupil

Mnogo teh zbirk je zlasti za kmetiškega človeka tudi nerazumljivih, zato je pri nas zanimanje za pesništvo začelo pojemat in posebno mlajših niti poznali nismo več. Izredno nam je zato ustregla naša »Jugoslovanska knjigarna«, ki je tik pred prazniki izdala izbor najlepših slovenskih lirčnih (čuvstvenih) pesmi iz zadnjih 35 let. Zastopanih je v tej zbirki 40 najboljših slovenskih pesnikov novejšje dobe s 186 pesmimi, s čemer dobi povprečen bralec jako lep pregled vsega novejšjega slovenskega pesništva. Kako se je to razvijalo in kaj ter kako nam hoče povedati, nas pa še pouči izvrsten uvod v to zbirko. Tako smo prepričani, da bo ta lepa in res potrebna knjiga izredno dobrodošla ogromni večini naših povprečnih bralcev ter si jo bodo ti po večini tudi sami kupili. Na vsak način bi jo pa seveda morala imeti prav vsaka knjižnica, če že itak ni naročena v zbirki »Kosmos«, kjer je delo izšlo.

Z dvema lepima zvezkoma nas je zopet razveselila »Mohorjeva knjižnica«, ki je doslej sedaj že 61 zvezkov in ki tvorijo že sami kar lepo domačo knjižnico. Posebno veseli bodo vsi prelepega zgodovinskega romana »Kragulje«, ki ga je napisal odlični hrvaški pisatelj V. Deželić. Opisuje nam življenje našega slovanskega apostola sv. Cirila in deloma tudi njegovega brata sv. Metoda od detinskih let v Solunu do Cirilove smrti v Rimu. Kar imamo mi Slovenci doslej napisanega o teh dveh naših apostolih, nam niti od daleč ne nudi tako žive in nazorne slike o svetih solunskih bratih kot prav ta prelep in izredno zanimiv roman, ki je zgrajen na zgodovinska dejstva, zato naj bi res ne bilo nobenega našega človeka, ki bi ga letošnjo zimo ne prebral. Čelo za prav lepo in zanimivo predavanje bi lahko služil, saj

nam ne opisuje le življenja obeh svetnikov, temveč izredno nam tudi gnilo in pokvarjeno življenje na sedanjem cesarskem dvoru v Carigradu in pa ozračje, iz katerega se je razvil — pravoslavni cerkveni razkol. Prav iz tega razloga je ta roman še prav posebno poučen in bi ga morali res brati v prav vsaki slovenski hiši. — Kot nekaj nameček »Kragulje« je izdala naša podjetna Mohorjeva družba skoraj istočasno še droben zvezčič »Koroških ugank in popevk«, ki jih je nabral V. Möderndorfer in z lepimi risbami okrasil J. Vokač. Tega zvezka bodo veseli zlasti otroci, ki se jih bodo — tako smo prepričani — po večini naučili hitro na pamet, tako so prijetne in vzete naravnost iz otroškega sveta. Knjižica bi bila posebno primerna zlasti za darilce otrokom.

Pisateljica Marija Kmetova je izdala zanimivo knjižico *Moja pota*. (Groblje, tisk Misijonske tiskarne, mehko vezana stana 15 Din.) Preprosto in odkritosrčno popisuje pisateljica v tej knjigi svoje dosedanje življenje. Pristna resničnost pripovedovanja bo gotovo vplivala na vsa srca, ki niso preveč prevlečena s plastjo predsodkov in napuha.

Pisatelj Alojzij Remec je izdal v založbi »Sigma«, tiskano v Kat. tiskarni v Gorici povest *Andrej Košuta*. (Cena 16 Din.) Povest opisuje Andreja Košuto, fanta, kakršnih je pri nas obilo: neugnanega, razposajenega, prvega in najbolj občudovanega v fantovski družini, vedno prinjavljenega za pustolovščine in drzne fantovske šale. Povest slika dalje tudi preobrat tega fanta: ječo, vojaščino, vojno, iz katere se vrne telesno strit, duševno pa uravnovešen. Povest je lepa slika razmer po naši deželi.

Pametnice

Če me bedak razžali, pozabim kmalu; če me bogatin oškoduje — se mu maščuje.

Učenost donaša pristne sadove; neumnost dejanja škodljive sledove.

Če bi se mi brigali bolj za-se nego za druge, bi bilo manj jeze in sovražne kuge.

Pustimo prazno hvalo ljudi, lepo dejanje se samo svetli.

Dobro berilo je zlata tovaršija; slaba tovaršija — tužna beračija.

Ne kesaj se, če si rad molčal; kesal se bodeš, če si preveč golčal.

Trdna vera vsakega podpira; ga obdrži, da ne gre s tira.

Nehvaležnega človeka se vse boji, k ponižnemu vsakdo rad hiti.

Za posvetno slavo bodi brezbrizen, potem si značajan in ponižen.

Plesi in veselice, praznijo mošnjice. Kdor ljubi neprestano delo, ima vedno življenje veselo.

Delo nam donaša čast, plačilo in do jedi slast.

Kdor pod svojo streho spi, uživa mirne, srečne dni.

